

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen II:

hallituksen esitys HE 92/2025 vp
– perustuslakivaliokunnan
lausunto PeVL 44/2025 vp

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sosiaali- ja terveysministeriö 21.11.2025

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittely

- HE 92/2025 vp esitystä käsitellään parhaillaan eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.
- https://www.parliament.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_92+2025.aspx
- Lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.
- Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon esityksestä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 6.11.2025

Perustuslakivaliokunnan syksyn 2024 lausunto samassa asiassa 1/2

- Aiemmassa esityksessä vammaispalvelulain soveltamisalaa ehdotettiin tarkennettavaksi muun muassa lisäämällä vammaispalvelulain säännös, jonka mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluita järjestettäisiin vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.
- Perustuslakivaliokunta piti elämänvaiheisiin kiinnittyviä arviointiperusteita hyväksyttävänä.
- Valiokunta kuitenkin katsoi, että tuolloin esitetty säännös oli huomattavan avoin ja tulkinnanvarainen ja siihen sisältyvää epätasällisyyttä ja tarkkarajaisuuden puutetta ei voitu vammaispalvelulain perusoikeusliitännäisiä oikeuksia säänneltäessä pitää perustuslain 80 §:n kannalta asianmukaisena.

Perustuslakivaliokunnan syksyn 2024 lausunto samassa asiassa 2/2

- Näin ollen säännöstä tuli vielä täsmentää ja sen katsottiin olevan edellytyksenä ehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyksikössä.
- Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei eduskuntakäsittelyjen syksyn 2024 aikataulujen vuoksi voinut täsmentää säännöstä, ja se päädyttiin poistamaan lakiesityksestä.
- Asia tuli uuteen ministeriötasoiseen lainvalmisteluun keväällä 2025, ja nyt perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa asiassa.

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 44/2025 vp

- https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_44+2025.aspx
- Esityksen tavoitteena on
 - tarkentaa vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevaa säännöstä siten, että voidaan varmistaa vammaispalvelulain säilyminen vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, joka turvaa eri elämänvaiheissa elävien vammaisten henkilöiden erityispalveluiden saatavuuden sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.
 - Tavoitteena on myös turvata hyvinvointialueiden edellytykset rahoittaa vammaispalvelut.
- Esityksen tavoitteita voidaan perustuslakivaliokunnan mielestä pitää perustuslain kannalta perusteltuina.

Keskeiset muutokset säännöksessä verrattuna vuoden takaiseen versioon

- Nyt arvioitavana olevassa hallituksen esityksessä vammaispalvelulain 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi elämänvaiheita koskeva 4 momentti.
- Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi elämänvaiheen määritelmä ja luettelo elämänvaiheista.
- Lisäksi säännökseen ehdotetaan lisättäväksi velvoite huolehtia palveluiden jatkuvuudesta ja velvoite tehdä elämänvaiheisiin liittyvä arviointi osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointia.
- Säännökseen ehdotetaan myös lisättäväksi viittaus lain tarkoituspykälään.

Vertailu Pohjoismaiseen vastaavaan sääntelyyn

- Ehdotettu sääntely poikkeaa Ruotsin, Norjan ja Tanskan vammaispalveluita koskevasta lainsäädännöstä siinä, että muissa pohjoismaissa on käytössä ikärajoja, jotka rajaavat palveluiden kohderyhmää.
- Nyt ehdotettu sääntely ei rajaa missään elämänvaiheessa olevaa henkilöä ikärajan tavoin ehdottomasti lain soveltamisalan ulkopuolelle, vaan tarkoituksena on auttaa erottamaan eri elämänvaiheisiin liittyvä tavanomainen tarve sellaisesta vamman aiheuttamasta toimintarajoitteesta johtuvasta tarpeesta, johon tulee vastata vammaispalvelulain perusteella järjestettävillä palveluilla.

Ehdotetun säännöksen keskeinen sisältö

- Elämänvaiheita koskevaan säännökseen ehdotetaan lisättäväksi velvoite arvioida osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia, milloin on kyse vammaisen henkilön elämänvaiheeseen liittyvästä tavanomaisesta tarpeesta ja milloin siitä poikkeavasta tarpeesta.
- Jokaiselle henkilölle on tehtävä yksilöllinen palvelutarpeen arvio ja arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla.
- Säännös edistää vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumista ja korostaa sitä, että päätös ei voi perustua kategorisesti vain henkilön elämänvaiheeseen.

PeVL 44/2025 vp: suhde YK:n komitean antamiin suosituksiin 9/2025

- ”Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan kysymykseen sääntelyn tarkkuudesta liittyy myös YK:n vammaisten oikeuksien komitean Suomelle ilmaisema huoli siitä, että elämänvaihekkriteerin soveltaminen voi johtaa ikään perustuvaan syrjintään (CRPD/C/FIN/CO/1).
- Valiokunnan mielestä se, että lain soveltamisalaa ja eri palvelujen myöntämistä koskevia säännöksiä sovelletaan lain tarkoituksen mukaisesti perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti, on kuitenkin omiaan lieventämään näitä ongelmia ja ehkäisemään esimerkiksi juuri iän perusteella syrjivien käytäntöjen muodostumista.”

Yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin merkitys korostuu

- Sääntelyn kannalta merkittävänä on perustuslakivaliokunnan mielestä pidettävä sitä, että ehdotetun 4 momentin mukaan elämänvaiheisiin kiinnittyvä arviointi tehdään aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia.
- Valiokunnan mielestä kovin jäykät ja yksityiskohtiin menevät määritelmät voisivat olla käytännön soveltamistoiminnassa ongelmallisia ja jopa poissulkevia.
- Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että nyt ehdotettu sääntely korostaa arvioinnin yksilöllistä luonnetta ja sitä, että pelkästään henkilön ikä ei voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon lopputulema

- Perustuslakivaliokunnan arvion mukaan ehdotettu säännös elämänvaiheen huomioon ottamisesta on täsmentynyt suhteessa valiokunnan aiemmin arvioimaan säännökseen.
- Vaikka säännös on edelleen jossain määrin avoin, täyttää se valiokunnan mielestä nyt ehdotetussa muodossaan perustuslain 80 §:n edellytykset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.
- Perustuslakivaliokunnan mielestä yksilöllistä arviointia koskeva sääntely voi edistää myös vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumista.
- Valiokunta korostaa tältä kannalta yksilöllisen arvioinnin perusteiden ja noudatettavan menettelyn mahdollisimman selkeän sääntelemisen merkitystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä täsmentää sääntelyä tältä osin.

Hyödyllisiä linkkejä

- Hallituksen esitys 92/2025 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_92+2025.aspx

- Hallituksen esityksen 92/2025 vp käsittelytiedot eduskunnassa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_92+2025.aspx

- Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 44/2025 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_44+2025.aspx

- Vammaispalvelujen käsikirjan info soveltamisalan tarkentamisesta:

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki/vammaispalvelulain-soveltamisalan-tarkentaminen>

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Kiitos!

